

Projekt finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG i Funduszy Norweskich w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny

Jak realizować cele ZERO WASTE i LESS WASTE na poziomie samorządowym oraz dlaczego warto?

Projekt pt. „**WłączaMY ZERO WASTE!**” jest realizowany w formule partnerskiej przez Stowarzyszenie CREO (Lider) oraz Stowarzyszenie Metropolia Poznań, Norsensus Mediaforum (Norwegia), Društvo Ekologi Brez Meja (Słowenia)

Na czym polega ZERO WASTE?

Termin Zero Waste został po raz pierwszy użyty przez chemika Paula Palmera, w latach 70. XX wieku. Nazwał on swoją firmę Zero Waste Systems Inc. Paul Palmer był również założycielem Instytutu Zero Waste, który głosi ideę „zero odpadów”.

Współcześnie Zero Waste uważane jest za styl życia, zgodnie z którym człowiek ma generować jak najmniejszą ilość odpadów. Idea ta składa się z wielu złożonych procesów, które zakładają nie tylko ograniczenie produkcji odpadów, ale też ich ponowne wykorzystanie i odzysk.

Istotną rolę odgrywa tworzenie **GOZ**. Produkt ma zostać użyty ponownie, tak aby zapobiec jego wyrzuceniu i negatywnym wpływie na środowisko i człowieka.

Zero Waste to nie cel – to droga!

Drobne zmiany

XXI w. mierzy się ze stale rosnącym konsumpcjonizmem. Popyt na wszelkiego rodzaju asortyment rośnie, napędzając tym samym masową produkcję słabej jakości. Konsumpcjonizm ma wielki wpływ na wytwarzanie odpadów. Jest to problem w skali globalnej, co wynika z modelu gospodarki światowej. Zanieczyszczenie gruntowych wód, mórz, oceanów, gleb i powietrza np. mikroplastikiem to tylko jeden z ostatnio podnoszonych aspektów.

Kształtowanie **dobrych nawyków i wdrażanie założeń Zero Waste/Less Waste** jest kluczowe dla losów planety i zapewnienia przyszłym pokoleniom możliwości życia w czystym środowisku.

„Nie potrzebujemy garstki ludzi, którzy realizują idee ZERO WASTE perfekcyjnie. Potrzebujemy milionów ludzi, którzy robią to niedoskonale.”

Anne-Marie Bonneau - The Zero-Waste Chef

REFUSE

odmawiaj

REDUCE

ograniczaj

REUSE

użyj ponownie

RECYCLE

przetwarzaj

ROT

kompostuj

5R

REKOMENDACJE – ZERO WASTE i LESS WASTE dla wspólnot lokalnych i samorządów

Propozycje działań dot. promowania ZERO WASTE i LESS WASTE zostały skierowane do dwóch grup:

LOK – Rekomendacje odnoszące się do poziomu wspólnot lokalnych

JST – Rekomendacje odnoszące się do poziomu samorządowego

Wszystkie propozycje działań i przedsięwzięć, wskazówki i sugestie zostały sformułowane w latach 2023-2024 podczas realizowanych w ramach projektu „Włączamy ZERO WASTE!” konsultacji z obywatelami, tak więc stanowią realizację w praktyce zasad partycypacji obywatelskiej.

1. OGRANICZENIE POWSTAWANIA ODPADÓW I SEGREGACJA ODPADÓW

1.1. Uwzględnienie zasad ZERO WASTE w zamówieniach publicznych, stworzenie standardów eko dla usługodawców oraz NGO realizujących zadanie własne samorządów

Aby poradzić sobie z falą jednorazowych produktów, warto podejmować działania mające na celu ograniczenie stosowania produktów jednorazowego użytku podczas publicznych i wew. imprez organizowanych przez JST. Przedmioty jednorazowego użytku tj. talerze, kubki i sztućce, mogą być zastępowane przedmiotami wielokrotnego użytku (szkło, ceramika, metal, zmywalne tworzywa sztuczne wielokrotnego użytku).

1.2. Upowszechnienie segregacji odpadów nie tylko w gospodarstwach domowych ale również w miejscach użyteczności publicznej

Takie podejście nie tylko pomaga **zwiększyć udział odpadów segregowanych** ale także pomaga wypracować i utrwalić schematy zachowań społecznych w zakresie odpadów. Ważne jest także regularne szkolenie służb, żeby zebrane selektywnie odpady nie były potem mieszane.

Wiele miast europejskich kompleksowo podchodzi do segregacji odpadów inwestując m.in. w małą architekturę oraz w duże podziemne zbiorniki na odpady.

1.3. Promowanie kompostowania

W celu zmniejszenia ilości odpadów BIO warto rozważyć różne sposoby promocji **kompostowania** w postaci ulg dla mieszkańców w ramach opłaty za wywóz odpadów i/lub dotacje na zakup kompostowników.

Przykładowe ulgi dla mieszkańców, które można uzyskać w polskich samorządach:

-w Częstochowie 4,75 zł z 34 zł miesięcznie od osoby zamieszkującej na nieruchomości (uchwała Rady Miasta Częstochowy z 16 grudnia 2021 r., nr 735.LIII.2021),

-w Gminie Łękawica 10 zł z 44 zł miesięcznie od mieszkańca (uchwała Rady Gminy Łękawica z 13 grudnia 2023 r., nr LXI/355/2023),

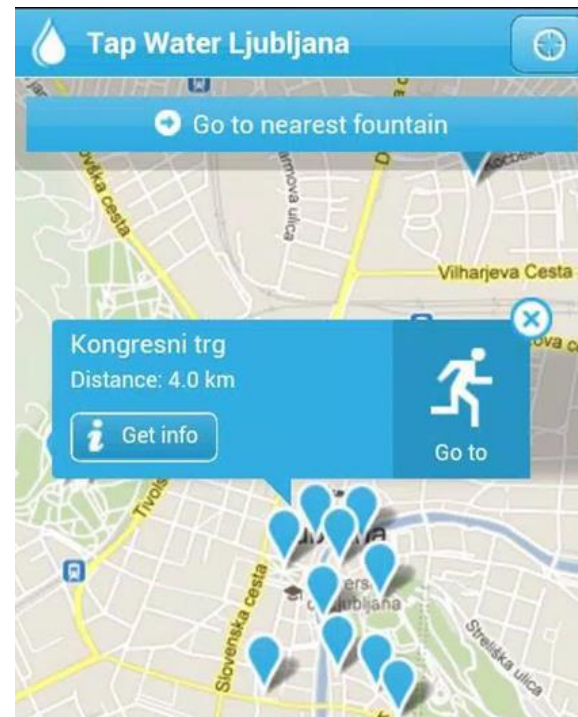
-w Gminie Zebrzydowice 2 zł z 34 zł miesięcznie od osoby zamieszkującej nieruchomość (uchwała Rady Gminy Zebrzydowice z 6 grudnia 2023 r., nr XXXIV/457/2023).

W części gmin można połączyć korzystanie z ulgi na kompostownik z pozyskaniem dotacji, np. w Gminie Michałowice można **dostać 800 zł brutto** na zakup jednego lub kilku kompostowników. Mieszkańcy mogą też darmowo odebrać kompost wytworzony z ich odpadów.

1.4. Promowanie picia wody z kranu zdatnej do spożycia oraz publiczne poidełka/krany dostępne dla mieszkańców/turystów i osób korzystających z miejsc użyteczności publicznej np. szkół/urzędów

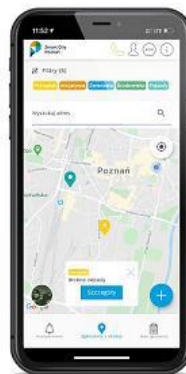
Rozbudowa systemu kranów/poidełek i małych fontann w miejscach użyteczności publicznej np. w stolicy Słowenii Ljublanie. Dodatkowo miasto uruchomiło aplikację TAP WATER LJUBLJANA na smartfony, która pomaga wyznaczyć trasę do najbliższego poidełka.

1.5. Wykorzystanie nowoczesnych technologii i nowych mediów

Nowoczesne technologie mają **ogromny potencjał** w poprawie zarządzania odpadami, edukacji mieszkańców oraz efektywności procesów. Wykorzystanie Big Data i algorytmów sztucznej inteligencji może znacząco **usprawnić procedury** segregacji odpadów oraz identyfikować obszary, które wymagają specjalnej uwagi ze strony urzędników zajmujących się gospodarką komunalną.

W obszarze edukacji i komunikacji z mieszkańcami istnieje możliwość wykorzystania aplikacji mobilnych, mediów społecznościowych oraz serwisów streamingowych. Dzięki nim mieszkańcy mogą być na bieżąco informowani o różnych inicjatywach, zmianach w systemie gospodarki odpadami czy nowych programach edukacyjnych.

1.6. Warto rozważyć:

- Zachęcanie do segregacji u źródła i ograniczania ilości odpadów
- Rozwijanie infrastruktury dla zrównoważonej konsumpcji i recyklingu
- Zachęcanie do redukcji kosztów wywozu śmieci przez efektywną segregację
- Rozwiązania systemowe dla problemów związanych z odpadami

2. PONOWNE UŻYCIE – NAPRAWA - NIEMARNOWANIE

2.1. Ułatwianie naprawy i odnowy

-**Centra ponownego wykorzystania** (ang. reuse centers) – popularne w krajach europejskich miejsca gdzie można naprawić używane przedmioty, wykorzystać sprzęt i narzędzia, skorzystać z pomocy specjalistów czy zapisać się na szkolenia czy warsztaty pomagające nabyć umiejętności. Często połączone z punktami selektywnej zbiórki odpadów, tzw. „gratowiskiem” na odpady gabarytowe i nietypowe oraz np. sklepem z używanymi przedmiotami (z których dochód przeznaczany jest ja cele miejskie lub charytatywne).

-**Kawiarenki naprawcze** - można w nich wskrzesić zepsute przedmioty i dać drugie życie starym ubraniom czy sprzętom AGD. A przy okazji wypić kawę w dobrym towarzystwie. Poznań jest liderem pod względem liczby działających kawiarenek naprawczych w Polsce. Można je znaleźć na Wildzie, Ratajach, Starym Mieście, Winogradach, Naramowicach, a także w podpoznańskim Swarzędzu.

2.2. Wspieranie ponownego wykorzystania produktów

W naszych miastach i miejscowościach powoli umierają małe usługi, które przez dziesięciolecia pomagały nam żyć w społecznościach przyjaznych idei ZERO WASTE i LESS WASTE tj. szewc, krawcowa, zegarmistrz, kuśnierz, tapicer, naprawa AGD i RTV itp. Konsumpcjonizm i rozwój techniki oraz proces bogacenia się społeczeństwa sprawiają, że korzystamy z wielu produktów i rzeczy zbyt krótko.

Warto więc zachęcać do rozwoju i promocji miejsc, takich jak kiermasze czy sklepy charytatywne, butiki cyrkularne i innych oferujących produkty z drugiej ręki.

- Kiermasze ZERO WASTE
- Po-Dzielnia - Centrum Ekonomii Współdzielenia (Poznań)

2.3. Organizacja lokalnych wystawek i wyprzedaży garażowych

Rozszerzenie oferty i zwiększenie częstotliwości praktyk, takich jak wystawki przed domami czy wyprzedaże garażowe, może stanowić skuteczny sposób na promowanie recyklingu i ponownego wykorzystywania przedmiotów. Samorządy mogą ułatwić organizację takich wydarzeń, oferując wsparcie logistyczne lub promocyjne. Warto również promować profile na mediach społecznościowych, poprzez które mieszkańcy pozbywają się za darmo lub za małą opłatą niepotrzebnych mebli, zabawek, ubrań czy produktów dla dzieci.

2.4. Wspieranie ZERO WASTE w mediach społecznościowych

Popularna stała się internetowa droga promowania idei ZERO WASTE i LESS WASTE pod postacią otwartych i zamkniętych grup sąsiedzkich m.in. na portalu Facebook. Warto promować te grupy z wykorzystaniem mediów lokalnych i możliwości samorządów.

2.5. Wspieranie JADŁODZIELNI i LODÓWEK SPOŁECZNYCH

Marnowanie jedzenia w społeczeństwach rozwiniętych jest niestety dużym problemem. Rozwiązaniem są tzw. jadłodzielnie i lodówki społeczne, czyli miejsca gdzie możemy pozostawić potrzebującym produkty spożywcze, nadające się do spożycia i znajdujące się w zakresie terminów ważności.

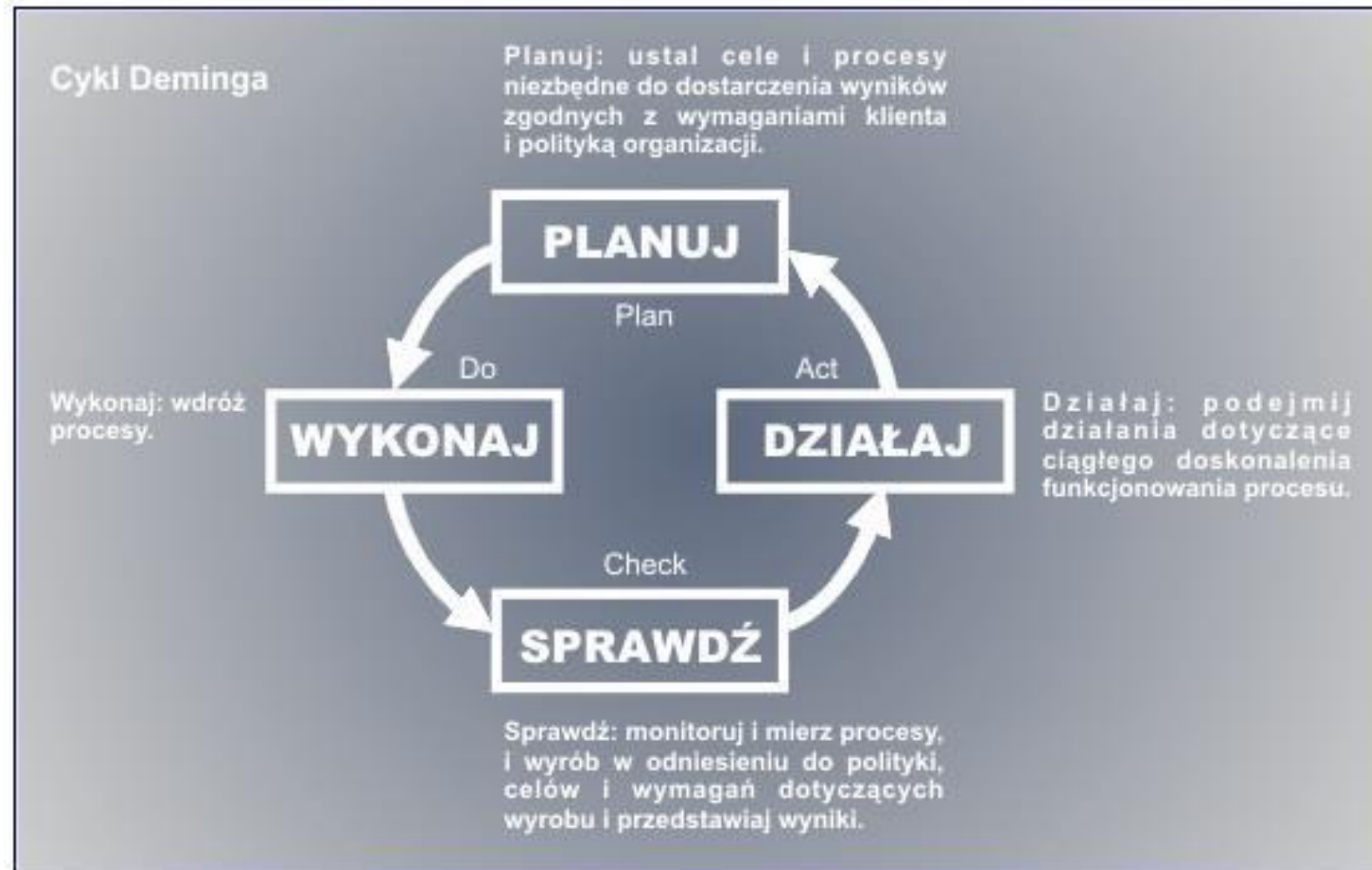
2.6. Warto rozważyć:

- **Edukacja i świadomość społeczna**
- **Kampanie społeczne realizowane przez samorządy mogą przybrać formę akcji wymiany sadzonek kwiatów czy młodych drzewek za elektrośmieci**
- **Zachęcanie do tworzenia i wspieranie lokalnych punktów wymiany i sklepów charytatywnych**
- **Współzawodnictwo i zaangażowanie społeczności**
- **Rozwijanie idei ZERO WASTE w ramach samorządowych i szkolnych budżetów obywatelskich**

- **Promowanie gwarancji i zaufania dla produktów używanych**
- **Rozwijanie oferty bezpłatnych usług publicznych w formie „złotej rączki” w pierwszej kolejności dla takich grup jak seniorzy czy osoby z niepełnosprawnościami**
- **Rozwijanie dostępu do usług ZERO WASTE w mniejszych miejscowościach**
- **Promowanie lokalnych inicjatyw i produktów**
- **Organizacja warsztatów edukacyjnych z zakresu prostych napraw**

Samorządy mogą wdrażać strategie ZERO WASTE dostosowane do ich konkretnych celów, możliwości i potrzeb a mieszkańcy, przedsiębiorstwa, NGO-sy i inne lokalne instytucje są kluczowymi partnerami w skutecznym projektowaniu i wdrażaniu tych strategii.

Projekt finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG i Funduszy Norweskich w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

Projekt pt. „Włączamy ZERO WASTE!” jest realizowany w formule partnerskiej przez Stowarzyszenie CREO (Lider) oraz Stowarzyszenie Metropolia Poznań, Norsensus Mediaforum (Norwegia), Društvo Ekologi Brez Meja (Słowenia)

